List 21. **NOVICE** Tečaj XXXVII.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 21. maja 1879.

Obseg: Kaj je finančni minister baron Pretis odgovoril na interpelacijo, ki jo je kranjski poslanec g. Pfeifer z več druzimi poslanci ministru stavil 26. aprila tega leta. — Gospodarske skušnje. — Gospodarske novice. — Nekoliko besed o srenjskih cestah. — Telegrafično prerokovanje vremena. — Občni zbor „Glasbene Matice" v Ljubljani 17. maja. — Limanice volilcem pri novih volitvah poslancev v državni zbor. — Mnogovrstne novice. — Iskren zagovornik. (Dal.) — Dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Kaj je finančni minister baron Pretis

v zbornici poslancev 15. dne t. m.

odgovoril na interpelacijo, ki jo je kranjski poslanec g. Pfeifer z več druzimi poslanci o davkovskih iztirjevalcih ministru stavil 26. aprila tega leta.

Gosp. Pfeifer je v tej interpelaciji stavil 3 vprašanja, katerih jedro pa je bila nova naprava davkovskih iztirjevalcev (davkovskih eksekutorjev). Ker ta nova naprava velja za novo težnjo davkoplačevalcev, je uže v zadnjem občnem zboru kranjske kmetijske družbe 29. januarija t. l. dobil centralni odbor nálog, naj se obrne do visoke vlade, da se to novo breme kmetovalcem odvzame.

Koliko se upati sme, da se to zgodí, kaže nam odgovor finančnega ministra 15. dne t. m. na Pfeiferjevo interpelacijo, ki se je v bistvenih stvaréh tako-le glasil:

Na 1. vprašanje: na katere postave se opira naprava davkovskih iztirjevalcev? odgovoril je minister, da se opira na mnogovrstne cesarske patente. V prejšnjih časih so vojaki kot eksekventi opominjali davkoplačevalce na poplačanje zaostankov, od leta 1860. pa so opravljali to nevojaški eksekventi, po katerih se je pa izvrševanje sekucije večkrat zeló zavleklo. Rubežen, prodajo zarubljenega blagá itd. izvrševale so druge osebe, navadno pa uradniki in služabniki c. kr. okrajnih glavarstev; ta opravila so pa njihovo pravo službovanje zadržavala, in to me je — je rekel minister — napotilo, zaprisežene posebne davkarske iztirjevalce s pogodbo proti odpovedbi umestiti.

Na 2. vprašanje: ali je volja finančae gospóske pri irtirjevanju davka ozirati se na čas, v katerem so davkoplačevalci uže kaj pridelali, in tako iztirjevanje davka polajšati? odgovoril je minister tako-le: čas, ki je za sekucijno iztirjanje zaostalega davka odločen, določuje §. 4. postave od 9. marcija 1870. leta; kdor tedaj po preteku tega časa v 14 dneh zastanka ne poplača, iztirjati se ima od njega s postavno silo; pri tem iztirjevanji se pa ozir jemlje na prošnje, ki so jih za odpust ali dalje čakanje vložili kmetovalci, če politična gosposka te prošnje za vtrjene spoznava. Natančno iztirjanje davkov je pa zato treba, da se v državnem gospodarstvu red ohrani; pri tem pa je vendar tudi okrajnim glavarstvom naročeno, da se taki, katerim je obrok za plačilo podaljšan bil ali katere so take vremenske nezgode zadele, da se jim odpust na davku dovoliti sme, ne nadlegujejo s silo, in še posebno na Kranjskem se celim skupinam davkoplačevalcev dovoljuje obrok za odrajtbo zastankov. Mali zneski se morajo pa iztirjati, kajti takih malih zneskov je sila veliko. Na kant se pa devajo le taka z dolgovi že preobložena posestva, kjer se je že bati, da pri predolgem čakanju država v zgubo pride. Če tako posestvo pri očitni dražbi država za mali denar kupi, je to lastniku le na korist, ker mu država posestvo nazaj dá, kakor hitro on zastanek na davku in sekucijne stroške poplača. Kuntaričevo, na 1130 gold. cenjeno posestvo v Vrhovski vasi, ki je v interpelaciji omenjeno, pa država ni kupila za 2 gold., ampak za 378 gold. 63 kr., ker toliko je na davkih in stroških pred drugimi upniki dolgá, dasiravno je za 2 gold. iztirano bilo. Po tem takem država ne napenja vse sile pri iztirjevanji davkov, marveč gre jej le za vzdrževanje pravega reda na postavni poti; pregleda se pa vselej takim, ki se milosti vredne spoznajo.

Na 3. vprašanje: ali je vladi volja davkarske iztirjevalce odpraviti in drugo, davkoplačevalce manj obtežljivo postavno sekucijsko upravo vpeljati? je minister odgovoril tako: za opominjevanje je po najvišem sklepu od 26. maja 1853. leta določeno 3 krajc. (sedaj 5 soldov) plačila; za drugih 7 dni se ta znesek podvoji; plača se pa le za toliko dni, kolikor jih doteče od dne opominjevanja do dne plačanega zaostanka; tedaj ne plača vsak, ki se na plačilo opominja, po 1 gld. 5 soldov; zamudni 6% obresti zadenejo po §. 1. postave od 9. marcija 1870. leta pa le take, katerih redni davek z državnimi prikladami vred na leto 50 gold. preseže. Z vpeljavo davkovskih iztirjevalcev se tedaj sekucijski stroški niso povekšali, temveč še zmanjšali so se za toliko, kolikor je znašalo stanišče in opoldanska hrana, ki se je vojaškim eksekventom dajala. Naprava za trdno vpeljanih davkovskih iztirjevalcev se je dosedaj za pripravno izkazala, in dokler veljá sedanji sekucijski red, bi njih odprava posameznim dolžnikom sekucijskih stroškov čisto nič ne polajšala, pač pa bi to občni koristi škodovalo. Slednjič je omenil minister, da pripoznava potrebo novega, za vse dežele enakega sekucijskega reda; za obravnavo take postave pride pa še le takrat pravi čas, kedar se državnemu

zboru uže leta 1876. v prenaredbo predložene davkovske postave dovršijo. —

Tako je finančni minister zagovarjal novo napravo davkovskih eksekutorjev in jih — nasproti temu, kar ljudstvo o njih skuša — še za posebno dobroto davkoplačevalcev proklamiral.

Čisto naravno je, da oče svoje dete zagovarja; zato pa bodi tudi nam dovoljeno, da svojo vmes rečemo.

Ker se ministrov odgovor suče le okoli sekucijskih stroškov, ki so jih prizadjali vojaški eksekventi pri opominjevanji dolžnikov v primeri s temi, ki se za enako opominjevanje sedaj plačujejo, utegne gotovo mikavno biti zvediti, v kakošni razmeri so nekdanji in sedanji sekucijski stroški med seboj. Iz sledečega se utegne razvideti to. Za rubežen in uročenje naznanila prodaje, kar se je ob času rubežni zgodilo, plačal je vsakdo 10 krajc.; drugi stroški, namreč za cenitev in prodajo zarubljenega blaga so pa znašali po 20, 30 do 50 soldov; le kedar se je zarubljeno blagó pobiralo (kar se je pa le malokrat zgodilo) prišlo je stroškov na enega po 60, 80 soldov do 1 gold. 20 soldov. Ker se je pa prejšnji čas rubežen in sekucijska dražba le enkrat, k večemu po dvakrat na leto izvrševala, so ti stroški dolžnika le enkrat, k večemu po dvakrat na leto zadeli. Sedaj so pa stroški za rubežen, cenitev, izdelovanje in uročenje oklica prodaje, pa za prvo in drugo dražbo skupaj določeni

od dolga do 5 gold. — 45 kr.,
od dolga od 5 do 10 gold. — 90 kr.,
od dolga od 10 do 50 gold. — 1 gold. 60 kr.,
od dolga od 50 do 100 gold. — 4 gold. 30 kr.,
od dolga od 100 gold. naprej 8 gold. 60 kr.;

k tem zneskom pridejo pa še stroški za strežaja ali klicalca pri dražbi, za cenilca in pa za poganjače, kedar se živina gospodarjem jemlje, katere pa c. kr. okrajna gosposka od slučaja do slučaja določuje.

Tu navedeni stroški se ponavljajo pa vsake kvatre, ker imajo davkovski iztirjevalci nálog, dolžnike vsake kvatre eksekvirati.

Po tem se lahko razsodi, katera naprava je davkoplačevalcem bolj ugodna: prejšnja ali sedanja?

Gospodarske skušnje.

* *Nekaj o solnčnicah.* Uže pred več leti so nam „Novice“ povedale, da iz te prekoristne rastline Rusi vzemó vsako leto nad 30.000 gld. za olje, in v 8. listu 1877. leta so zopet hvalile korist solnčnic. Tu pri nas in menda tudi drugod po Slovenskem smo se za to prekoristno rastlino premalo do zdaj brigali, kar pa ni prav. Solnčnica se dá v gospodarstvu na mnogo načinov v prid obrniti: 1) daje čebelicam obilo voska, medú in voščene smole noter do pozne jeseni, ko uže navadno vsa paša za-nje mine, 2) kjer prešičem primanjkuje živeža, kot pri nas, se lahko s perjem krmijo; spodnje perje (a nikoli ne vse, ker bi rastlina preveč trpela) se poreže in zreže in med drugo zelenjavo ter jim v hrano pokuha; 3) iz semena, kjer ga je dosti in kdor ima pripravo, se dela olje. Sicer pa seme kokoši prav rade zobljejo in se ž njim dobro spitajo, ker je oljnato, pa tudi jajca rade po njem nesó. Tudi marljivi gosp. profesor Povše piše o solnčnicah med drugim tako-le: „Solnčnice vpljivajo tudi na zrak, katerega delajo zdravejšega zato, ker veliko vlažnosti v-se posrkajo. Z obilnim zasajanjem solnčnic bi mogli nezdrave kraje zboljšati, zato priporočam, te rastline zasajati posebno mrzlim pa nezdravim krajem, v katerih ne more zarad hude zime živeti imenitna rastlina „eukalipt“, ki more mrzlične kraje spremeniti v zdravo domovje.“ — Naj se zarad vseh teh raznovrstnih koristi kmetovalci bolj poprimejo solnčnic!

* *Kafra namesto rezanja prasic.* Ker marsikaka prasica pogine po napačnem rezanji, menim marsikomu vstreči s to skušnjo. Lani so „Novice“ priporočale beli petrolej namesto rezanja mrjascev. Prasici pa ob času „rčanja“ naj dá za 5 krajcarjev kafre med hrano pomešane. Ako ne bi prvič pomagalo, naj se jej dá še v drugo, al ne preveč, kajti to bi jej utegnilo škodovati, ker kafre preveč je strup.

* *Svinčene plošče pri zidanju novih pohištev.* Dr. B. Šulek v svoji „Popularni fiziki“ priporoča jih tako-le: Kdor stavi novo hišo na vlažnih tleh, da mu vlaga iz tal ne preleze v zid, naj, ko je temelj postavljen, po celem zidu temelja položi tanke svinčene plošice, ena do druge, in naj potem zopet na dalje zida. S tem bo zabranil mokroti po drobnih luknjicah lezti skozi zid. Svinec je gost, skozi njega ne more mokrota, in ga tudi rijá ne izjé. Škrljev.

Gospodarske novice.

Stan letošnje letine do konca aprila.

Po razglasu c. kr. ministerstva kmetijstva je rast vseh sadežev zavoljo malo toplih dni v obče zaostala; zato pa tudi k sreči slana zadnjih tednov sem ter tje ni mogla veliko škodovati. Ozimini je bilo vreme v obče ugodno, le v nekaterih deželah, kakor na Primorskem, na Ogerskem, Hrvatskem in v dolnji Avstriji je pšenica zavoljo velike mokrote obledela, zato pa je tudi plevela, posebno na Ogerskem, veliko prirastlo. Setev jarega žita se je na Českem, v Bukovini, na severnem Tirolskem, pa tudi v južnih krajih Ogerskega, posebno pa na Erdeljskem precej hitro izvršila, blizo tako tudi v Predarlskem, Štajarskem, Kranjskem (ni res!), v Dalmaciji in na južnem Tirolskem; zakasnila se je pa jarina v več krajih Moravskega, v večem delu Galicije in v zahodnih delih Ogerskega. Krompir so vsadili v notranjih krajih Českega, v južnih krajih Ogerskega in na Erdeljskem, — v Galiciji in več krajih dolnje Avstrije, Moravskega in Ogerskega niso krompirja do konca aprila mogli še saditi zaradi velike mokrote. Isto veljá tudi od koruze. Deteljša in senožeti obetajo bogato košnjo. Trta je na Ogerskem, v Dalmaciji in južnem Tirolskem do 20. aprila uže lepo nastavila grozdiče; v druzih krajih kaže se trta zdrava, pa počasi poganja; na Primorskem in v Briksenškem okraji pa se nahaja precej mrtvih trt. Sadje večidel povsod dobro kaže, le na Kranjskem ne hvalijo letos sadnih dreves.

* Francoska vlada je zopet ostro prepovedala, da ne krompir in ne žaklji, sodci in noben drug zaboj, v katerem je krompir bil, ne sme iz Nemčije na Francosko, in to zarad nevarnega krompirjevega žužeka koloradovca.

Nekoliko besed o srenjskik cestah.

Marsikaj pride v časopisih v razgovor, le ena reč je, o kateri se malokrat kaj piše, in to so srenjske (občinske) ceste.

Te ceste so srenjam (občinam) popolno izročene, so tedaj v rokah županov. Če jih kdo popravi, je prav, — če ne, je pa tudi prav, in tako smo s to postavo tako daleč prišli, da nekatere take ceste v največih srenjah od leta 1866. niso bile prav nič popravljene, kaj še, da bi bile katerikrat popolno narejene! V marsikateri srenji so vendar pridni ljudje, kateri bi

radi svoj kos ceste naredili, ako bi župan tudi lenuhe v to prisilil; al kaj pomaga, če se to ne zgodí in vse narediti posameznemu ni mogoče! Tako ostane le želja po dobri cesti, cesta pa ostane slaba, da se komaj z vozom po njej naprej prid. Zanikrni župan si ne vzame toliko truda, da bi delo na cesti po davkih razdelil, kajti še sam ne mara ceste nasipati.

Vse toži čez velike davke in to po pravici, — al to pa se ne pomisli, da lenoba je še največi davek. Veliko prostega časa se v krčmah potrati in denar in čas zapravlja, namesti da bi se sebi in drugim v korist obrnil. Pomislimo le, koliko daljih potov se mora zavoljo slabe ceste narediti, — kolikrat se mora, ker se gospodar ne more slabi cesti ogniti, živina trpinčiti in vozovi kvariti, — in vse to bi se lahko odvrnilo, če bi srenjskim odborom kaj na dobrih cestah ležeče bilo.

Da bralci vidijo, da ne tožim tje v en dan, naj jim, na primer, pokažem, kako slabo so ceste vzdržane v srenji Radomlje v kamniškem okraji. Ta srenja je ob kantonski cesti, katero le takrat popravljajo, kedar so v to prisiljeni, — srenjske ceste pa uže 14 let niso nič popravljali; vsak ima le to besedo: „mi bomo s svojim vozom uže skoz prišli, srenje pa, katere so za nami, naj si cesto naredijo, če hočejo naprej priti.“ Taki ne pomislijo, da sami radi po lepi cesti vozijo in da srenje, katere so za njimi, imajo same s svojimi cestami veliko opraviti.

Naj bi župani in srenjski možje, kateri nečimurno trpijo slabe ceste, vendar pomislili, da slabe ceste so 1) zamuda časa, 2) trpinčenje živine, kateri se nogé in kopita kvarijo in večkrat druge bolezni naklanjajo, in so 3) škoda vozovom. Vse to kolje mošnjo gospodarjem, ki morajo vozariti po tacih cestah, in jim je po takem nov — cestni davek. Če je dobra cesta očitno spričalo delavnosti in pridnosti cele srenje, je nasproti slaba cesta spričalo zanikrne srenje, katera svojim ljudém zraven druzih preobilih davkov še prostovoljno nov davek naklada.

Kaj je lepše in kaj je bolje, to pač vsak na prvi prevdarek lahko ugane.

Župani, sezíte po boljem!

Iz kamniške okolice.

Telegrafično prerokovanje vremena.

To je čisto nova naprava, ki jo je c. kr. ministerstvo kmetijstva lansko leto prvikrat za dežele našega cesarstva vpeljalo.

Ta vremenska centralna naprava je v Döblingu poleg Dunaja. Ona po telegrafu dobiva iz vseh kotov Evrope vsak dan poročila, kakošno je tam vreme, in na podlagi teh vremskih poročil prerokuje vsak dan za prihodnji dan vreme, to prerokovanje pa pošilja potem po telegrafični poti avstrijskim kmetovalcem, ki se naročijo na ta prerokovanja.

V poročilu za lansko leto, ki ga je c. k. ministerstvo kmetijstva vsem družbam kmetijskim poslalo, se bere, da je vreme v 100 prerokovanjih 90krat natanko takošno bilo, kakor je prerokovano bilo, — 80krat se pa vreme ni vjemalo po vse s prerokovanjem, — 2krat pa prav nič.

Letos — piše c. k. ministerstvo v svojem dopisu — se zopet prejema naročnina na ta vremenska prerokovanja do konca oktobra, in je ministerstvo letošnje dopošiljanje vremenskih telegramov tako vredilo, da jih naročniki poprej bodo dobivali, kakor lani. Vse drugo pa ostane kakor je lani bilo, s sledečimi novimi določili, da se a) naročnina za 50 odstotkov (polovico) zniža, b) da ti telegrami v oni vrsti stojijo, kakor drugi vladni telegrami, c) da ista razdelitev klimatičnih okrajev ostane kakor lani in da je d) družbam, uradom in posamesnim osebam na prosto voljo dano, da se naravnost pri centralni napravi v Döblingu naročijo in od nje naravnost telegrame dobivajo, ali pa pri bližnji podružnici te vremenske naprave, kjer se vremenskim razmeram različnih krajev dunajsko prerokovanje prireduje.

Kar se tiče stroškov, je zdaj pri telegrafih vpeljana drugačna tarifa, to je, tarifa po besedah in sicer z ozirom na 20 besed z všteto adreso. Zato je tudi letos tarifa za vremenske telegrame nekako drugačna in znaša:

1) za tiste, ki se pri centralni napravi naravnost naročijo 30krat ali 31krat po 32 krajc. za dan skupaj 9 gold. 60 kr. ali pa 9 gold. 92 kr. za mesec;

2) za tiste pa, ki telegrame dobivajo od okrajne podružnice priredjene, plačajo vrh 9 gold. 60 kr. ali 9 gold. 92 kr. še skupaj 7 gold. več. Kar se tiče časa naročnine, določuje ministerstvo, da se za manj kakor za en mesec ne sprejema naročnina, katera se mora zmirom s prvim dnevom meseca pričeti. Če bi kak naročnik prišel z naročnino še le 15. dan meseca, mora vsaj za en mesec in pol naročnino naprej odrajtati.

Narodne stvari.

Občni zbor „Glasbene Matice“

v Ljubljani 17. maja.

Prvosednik gosp. Fr. Ravnikar pozdravlja navzoče družabnike z nagovorom, v katerem povdarja važnost „Glasbene Matice“ in izreka upanje, da bode društvo našlo tudi za naprej podpornikov, ter da se bo zanimanje za glasbo s časom še bolje vnelo v naši domovini.

Tajnik gosp. Vojteh Valenta poroča o delovanji za čas od 11. aprila 1877. leta do 10. maja 1879. leta sledeče:

„Slavni zbor! Kedar razsaja vojni hrup, počivajo muze, ker grom topov in krik na bojnem polji krvavečih domačinov zaduši začasno delovanje umetnije in vede. Tudi pri nas smo čutili to v pretekli dobi in deloma iz tega vzroka tudi nismo imeli lansko leto rednega občnega zbora. Poročati imam torej o delovanji našega društva za dve leti. Čeravno so v sosednih južnih pokrajinah puške pokale in sablje rožljale, smo vendar le skrbeli zato, da naše društvo ni zaspalo, in priredili ter razposlali smo našim udom sledeča dela:

„Milotinke“, pesmi za samospev in glasovir uglasbil dr. Benj. Ipavec;

„Moje sanje“, romanca za gosli sè spremljevanjem glasovira uglasbil Franjo Krežma;

„Glasbena Matica“ V. zvezek, moški zbori in čveterospevi;

„Glasbena Matica“ VI. zvezek „zvončki ubrani“, pesmi za sopran, alt, tenor in bas, uglasbil dr. Benj. Ipavic.

Strokovnjaki nas silijo, da bi izdavali le strogo umetalne skladbe, diletanti pa kličejo po lahkih kompozicijah; prvi imajo prav, da bi naše društvo skrbelo za odlična koncertantna dela, — drugi pa, in ti so večina, nimajo dovelj izurjenosti in dobivajo raji prav priproste sluhu dopadajoče skladbe. Vsled tega je težavno, pravo zadeti; skrbeli smo tedaj, kar je bilo mogoče, srednjo pot ukreniti. Našim naslednikom moramo pot pripravljati, po kateri bodo mogli sigurno stopati dalje, ter vedno bolj povekšavati vrednost od društva izdanih muzikalij. Nas pa naj ne plaši nobeno čmerno preziranje od nekaterih strani, temveč bodimo vstrajni in delajmo po svoji dobri volji in vestno. Da naše delovanje ni brez vse vrednosti, kaže nam uže to, da je

sl. slovansko pevsko društvo v Beču k društvu pristopilo in tudi že nekatere od naše „Matice“ izdane skladbe pri svojih imenitnih koncertih popevalo. Pa tudi drugod se nahajajo po celem slovenskem svetu naše skladbe na programih pri raznih veselicah, in to nam svedoči, da ustrezamo slovenskim pevcem. — Za sodelavca pridobili smo izvrstnega hrvatskega skladatelja gospoda Gj. Eisenhuta, kateri nam je blagovoljno prepustil več svojih izvrstnih kompozicij ter privolil, da jih smemo v naših izdavah tiskati. To nas tem bolj veseli, ker nam je zagotovilo, da nas hoče bratovski hrvatski rod pri našem prizadevanji prijateljsko podpirati. Prvo cvetico sl. hrvatskega umetnika Franjo Krežme imajo uže častiti družabniki v rokah, in nadejam se, da nam vzraste kmalu več lepih rožic na hrvatski zemlji za naše muzikalno polje. — Darila sprejelo je naše društvo v pretekli dobi od gosp. dr. Žiga Bučarja, kateri je iz zapuščine 12. maja 1877. leta umrlega brata Viktorja Bučarja mnogo muzikalij podaril, ter s tem lep spominek preljubljenega pevca in bivšega odbornika „Glasbene Matice“ našemu arhivu ohranil. — Gospod dr. Benj. Ipavec nam je pa toliko svojih tiskanih in netiskanih pesem v dar poslal, da ne najdem besedí, s katerimi bi mogel dovelj izraziti mu presrčno zahvalo. Bog nam ga naj še ohrani mnogaja leta! — Tudi gosp. Alojzij Vavpotič nam je poslal eno svojih tiskanih skladeb. — Meseca novembra lanskega leta imenovali smo v izrednem občnem zboru očeta slovenskega naroda velečestitega gosp. dr. Janeza Bleiweisa ob priliki njegove sedemdesetletnice za častnega člena „Glasbene Matice“ ter mu izročili dotično diplomo dne 19. novembra 1878. l. Dr. Jan. Bleiweisovo ime lesketalo bo vedno v prvi vrsti naših častnih udov, in kaj bi ne, ko je vendar on izbuditelj in stvaritelj vsega, kar je narodnega pri nas Slovencih, tedaj tudi naše „Glasbene Matice“. — Ob priliki sreberne poroke Nju veličanstev šla je 24. aprila t. l. deputacija narodnih društev k c. k. deželnemu predsedniku izrazit svoje čestitanje in verno zvestobo presvitlemu vladarju; naše društvo bilo je tedaj tudi zastopano v tej deputaciji.

To poročilo se brez ugovora odobri.

(Konec prihodnjič.)

Politične stvari.

Limanice volilcem

pri novih volitvah poslancev v državni zbor.

Redko kedaj se je v političnem življenji zdravi pameti taka sila delala in resnici tako nesramno v obraz bilo, kakor zadnje tedne po nekdaj edini, zadnji čas na 3 kose razpadli „ustavaški“ stranki.

Pač ni nič novega to, da so parlamentarne stranke o pričetku zborovanja postavile si tako velike cilje, da jih niso mogle doseči; vendar pa so pošteno povedale vzroke, kateri so bili izvršenju njihovih obljub na poti. Tudi to se je uže zgodilo, da so nekateri posamezni poslanci pred volitvijo volilcem obljubili več, nego so potem izpolniti mogli; a tudi v takih slučajih je poslanec svojim volilcem javno in pošteno položil račun svojega delovanja. Al da velika politična stranka, kakoršna je bila „ustavaška“ stranka leta 1873., potem, ko je prišla popolnem na kant in se vsa razdrla — živa priča tega njenega razcepa so različne 3 volilne okrožnice — je še tako drzna, da svoje volilce še dalje slepiti hoče z jalovimi frazami, to je, česar do zdaj še nismo doživeli! Cele potoke krokodiljevih solzá kažejo nam testament „naprednega kluba“, program sto- in dvanajsterih, in pa politična izpoved tako zvanega „kluba levice“. Gospodje Kopp, Herbst in Wolfrum oklicujejo svetu svoj politični testament. Vsak izmed teh 3 mož zastopa v teh testamentih zdaj svoj kos skozi 6 let tako mogočne zedinjene ustavaške stranke.

Kako so se pač spremenili časi in ljudje!

Kako lepo je bilo leta 1872. in 1873. sedeti pri polnih kasah in šteti tisučake, zaslužene po dovoljenih železnicah ali bankah, pred seboj pa videti še cele snope sleparskih delnic. Kako silno močna je bila takrat sloga „ustavaške stranke!“ Takrat ni bilo nikakoršnega prepira zavoljo velikih armadnih stroškov, ne zavoljo čedalje viših potrošek za državno upravo. Denarja je bilo dosti, jemali so ga polna perišča in ravno tako ga sipali sem ter tje. Finančni minister je za svojim prednikom (v Hohenwartovem ministerstvu) dobil 100 milijonov gold. gotovine v kasah. Državno gospodarstvo o dohodkih in stroških bilo je ne le lepo vredjeno, marveč dohodkov je bilo še za 10 milijonov več od stroškov.

Kako pa danes? — Prihranjena gotovina v kasah je šla rakom žvižgat, — izkaz kontrolne komisije za državne dolgove pa kaže, da je zadnja štiri leta državni dolg pomnožil se za nič manj ko 500 milijonov gold., in finančna postava za letošnje leto nam odkriva 87 milijonov gold. primanjkljeja. In prvaki „ustavaške“ stranke, na čelu njim dr. Herbst, so v javni seji državnega zbora napovedovali državni bankerot!

To je sad šestletnega gospodarstva te stranke.

In s tem sadom stopajo zdaj ti možje pred volilce s krinko političnega mučenstva na obrazu ter v svojih okrožnicah pravijo: „Mi nismo krivi, da je prihranjeni denar iz kas izginil, — mi nismo krivi, da se je državni dolg povišal za 500 milijonov, — in tudi tega nismo mi krivi, da se zadnje leto našega političnega gospodarstva sklepa s primanjkljejem 87 milijonov. Vse to je storila vražja vlada. Onih 100 milijonov prihranjene gotovine v kasah je zapravil finančni minister, 500 milijonov gld. državnega dolga je naredil finančni minister, in da je letos 87 milijonov primanjkljeja, to je izračunal tudi le finančni minister.“

Blizo tako govoré ti ljudjé v svojih volilnih programih.

Kdor pozná razmere ustavne vlade, se bo takim bedastim izgovorom le smejal, — al za veliko občinstvo, za priprosto ljudstvo so vendar zapeljivi in zvito izmišljeni in zato prave limanice manj izvedenim volilcem. Koliko volilcev iz kmetiških občin, koliko iz mest in trgov je pa, da vedó to, da finančni minister v ustavni državi ne sme nič zapraviti, če mu tega državni zbor ni dovolil? Koliko jih je, ki vedó, da finančni minister ne sme dolgov delati drugače kakor po dovoljenji državnega zbora? Koliko volilcev je slednjič, ki bi vedeli, da je primanjkljej se mogel narediti le po tem, da je državni zbor privolil v to, da smejo stroški preseči dohodke? Iz tega pa je očividno, da državno gospodarstvo ni v rokah vlade, marveč v rokah državnega zbora. V tem zboru pa je večino imela „ustavoverska“ stranka; ona je odločevala, toraj je le ona kriva vsega slabega, kar se je storilo preteklih 6 let v državnem gospodarstvu.

Da bi se vse to le moglo dopovedati vsakemu volilcu, da bi se mogel vsak prepričati, da pri novih volitvah mora on sam prijeti za krmilo, ako hoče, da bode vprihodnje bolje, ker je po ustavnem načelu državno gospodarstvo res le v rokah volilcev! Če se to zgodí, potem bo ustavna sistema pač res državi in ljudstvu v prid.

Ker se pa ne more vsakemu volilcu posebej dopovedati, kaj je njegov poslanec storil, kaj opustil, in

kako se je obnašal, zato treba pri novih volitvah noč in dan skrb domoljubnih mož biti, da se noben volilec ne vsede lesjakom na limanice.

Zato naj to pismo, posneto po dunajskem časniku „Polit. Fragmente“, unim trem ustavaškim okrožnicam nasproti gre po slovenskih okrajinah, da ga beró naši ljudje in po njem sodijo testamente ustavaške, zdaj na tri kose razcepljene stranke.

Mnogovrstne novice.

* *Od kod letošnja mrzla spomlad?* Neki popotnik, ki je pred 3 tedni iz Bostona v severni Ameriki na parobrodu se pripeljal v Liverpool na Angleško in odtod prišel preko Antverpena v Nemčijo, pripoveduje to-le: „Parobrod, na katerem sem potoval, je srečal na poti v Evropo mnogo plavajočih ledenih gorá, odtrganih od severnih tečajnikov (severnih polarnih krogov), katere so se na nekaterih krajih tako zeló nakopičile, da ladija je le z velikimi težavami skozi nje prerila. Ni tedaj čuda, da burja, katero skoro zmirom imamo, ker čez take kupe ledú brije, nam mesto tople pomladanske sapice prav občutljiv mraz donaša in da mesto spomladi imamo večkrat „zeleno pomalano zimo“.

* *Velika toparnica Kruppova* v Essen-u na Pruskem vlije vsak mesec 300 topov (kanon) različne velikosti in jih je od leta 1847. uže 15.000 vlila. Ta fabrika dela z 8500 delavci, z 298 parnimi mašinami in 77 parnimi kladvi. V tej jako prostorni fabriki se vozi 60 kilometrov daleč 24 hlaponov in 700 vagonov, kateri prevažajo delavce in vse, kar fabrika potrebuje. Tudi 44 telegrafnih štacij je na tem velikanskem prostoru. V rudnikih, tej fabriki lastnih, koplje 5300 rudokopov oglje in rude. Iz rudnikov v severni Španiji dobiva 200.000 m. ton železne rude, katero iz Španije dovaža 5 parobrodov, ki so tudi lastnina Kruppve toparnice. Kolika priprava za izdelovanje morilnega orožja!

* *V obljubljeni cerkvi (Votivkirche) na Dunaji*, katera je bila o priliki Nj. veličanstev posvečena in za katero so l. 1856. temeljne kamne iz Jeruzalema pripeljali, je 6 zvonov, ki skupaj tehtajo 213 dunajskih centov in katere je vlil dvorni zvonar g. Ig. Hilzer. Dobroznani mojster je dobil za zvonove, ki pojó v akordu *fis-dur*, pohvalno pismo od svitlega nadvojvode Karola Ludevika.

* *Prijatelji ruskega jezika* so se složili v Pragi in osnovali društvo, kateremu je vlada pravila (statute) potrdila. Bi li — pravi „Slov. Narod“ — ne bilo mogoče, tudi v Ljubljani osnovati tako društvo? Morebiti bi se rad učil ruskega jezika, pa nima prilike za to.

* *Najnovejša poročila iz Rusije* javljajo, da je zadnji napadnik ruskega cara take skrivnosti izpovedal, da so zdaj vsi glavarji nihilističnih razbojnikov poznani in da ni nobenega dvoma več, da gnjezda zarotnikov so v Genfu v Švajci in pa na Angleškem.

* *Število katoličanov na svetu.* V Evropi jih je 153 in pol milijona, med kterimi jih šteje Francija 36, Avstrija 28, Italija 27, Španjsko 16, Nemčija 15, Rusija 8, Anglija 6, Belgija 5, Portugalsko 4 milijone itd. V Ameriki biva 54.000.000; v Aziji 9.000.000; v Afriki $1^1/_2$ milij.; v Avstraliji 651.000 katoličanov. Tedaj znaša splošno število 216 milij. 356 tisuč katoličanov v vsih petih delih sveta.

* *Velikanski slavnostni sprevod na Dunaji* v spomin sreberne poroke je po poročilu ondašnjega mestnega odbora prizadjal za 66.607 gold. stroškov, — prihodkov pa je od gledalcev itd. v vsem skupaj bilo 77.709 gold., tedaj za 11.162 gold. več kakor stroškov. Ta presežek se naloži za častne darove umetnikom, kateri so se udeleževali pri sprevodu. — Iz vsega je tedaj očitno, da je slavljenje sreberne poroke cesarjeve Dunajčanom doneslo zlatega denarja na kupe.

* *Število prebivalcev na zemlji* je znašalo pred 2 letoma 1,429.145,000, tedaj na en štirjaški kilometer nekaj čez 10 ljudí. Od gori navedenega števila stanuje v Evropi 312,398.380 ljudí. — Od leta 1875. do leta 1877. je skupno število ljudí se pomnožilo za 42 milijonov. V našem cesarstvu pride na vsak 1000 doraščenih moških 1024 doraščenih žensk.

Zabavno berilo.

Iz sodnijskega življenja.

Po spominu starega skušenega pravnika.

Spisuje Jakob Aléšovec.

Iskren zagovornik.

(Dalje.)

Ko se prebere zatožba, glaseča se na roparsk napad in hudo telesno poškodovanje, se ima zagovarjati prvi zatoženec Frank. Ta taji vse, kakor v preiskavi. Ko pride na vrsto poškodovani Burgar in pové vse, kar vé, mu Frank v obraz reče, da ni nič res, kar pravi. Zagovornik dr. Grabar se te glavne priče loti s posebno ljutostjo ter jo hoče v zadrege spraviti tako, da slednjič starček ves nevoljen reče:

„Jaz se nisem nikdar legal, menite, gospod doktor, da se bom zdaj, ko sem uže star in sem na svoje besede prisegel? Ta-le je, ki me je po stopnicah pahnil, in nihče drugi.“

Na vprašanje predsednikovo: koliko zahteva odškodovanja za to, kar je pretrpel, odgovori:

„Nič, prav nič! Da bi le moj gospod dobil svoj denar nazaj, bi jaz rad še enkrat toliko prestal.“

Za njim pride na vrsto trgovec M. Ta pripoveduje, da ga v njegovi hiši ni človeka, kateremu bi več zaupal, kakor Burgarju.

Tu se vtakne zopet zagovornik vmes in praša pričo:

„Bi li ne bilo mogoče, da bi bil Burgar, ki je, kakor je znano, možil svojo hčer, denar na stran spravil zá-njo, potem pa se sam nalašč poškodoval, da bi sum odvrnil od sebe?“

„To ni mogoče“ — odgovorí M. — „prej bi jaz sam o sebi kaj tacega mislil, kakor o njem. Tudi se človek ne bo sam skoro na pol ubil, ta misel je abotna.“

„Za 4000 gold. se že splača kaj trpeti“ — opomni zagovornik in utihne.

Predsednik pokliče uradnikovo vdovo. Ta ne vé o ničemer nič in hvali Franka kot rednega človeka. Ko jej pokažejo v perilu najdeni listič, spremeni nekoliko barvo, a kmalu se zavé in reče:

„No, res je, to sem pisala jaz, zašila pa v srajčni krogelj le zato, ker nisem vedela, kako bi mu na drug način to naznanila.“

„Saj bi bili mu to lahko ustmeno povedali ali pa naravnost pisali“ — opomni predsednik.

„Po ječah jaz ne bom hodila niti pisala, da bi vsak prej bral“ — je njen nekoliko drzni odgovor, tako, da jo predsednik opomni, naj odgovarja mirneje.

Sploh so bili njeni in njene mlajše hčere odgovori tako varčni, kakor da bi ji bil kdo naučil, kako naj govorite. Še celó državni pravdnik ni spravil nič iz njih, čeravno si je mnogo prizadeval.

Nastopi starejša hči. Na to sem bil jaz posebno radoveden. Ta pa taji vse, kar je prej povedala, tako, da državni pravdnik nasvetuje, jo zavoljo krive izpovedi dati v preiskavo. Ko to sliši, se tako vstraši, da se spustí v jok in potem tako zmedeno govorí, da ni vse skup nič. Zagovornik naravnost izreče, da ni pri pravi pameti, in mati in sestra pritrdite temu. Meni se je pa zdelo, da ste jo obe prej vso ostrašili, tako da iz gole bojazljivosti ni vedela, kaj govori. Slednjič jej je celó slabo prišlo, da je morala domú iti. Državni pravdnik se ni sklicaval na njo, ker taka priča pred postavo tako ne bi bila veljavna.

Frankov gospodar ne vé o svojem blagajniku nič posebnega, ne hvale, ne graje.

„Bi ga li vzeli nazaj v službo, če bi bil danes za nedolžnega spoznan?“ — praša državni pravdnik.

„Zakaj ne?“ — je odgovor. „Toda zdaj imam že druzega, ker brez blagajnika ne morem biti.“

„Ne pogrešate ga pa ne?“ — poprašuje državni pravdnik dalje.

„Se ve da ne. Na srce mi ni bil priraščen, ker kupčija je kupčija. Za osebe se mi ne brigamo, da je le vse v redu“.

Dokazovanje je bilo končano in državni pravdnik ostane pri zatožbi rekši, da je prišlo uže toliko na dan, da porotniki z mirno vestjo Franka spoznajo krivega, čeravno on sam vse tají.

(Dalje prihodnjič.)

Naši dopisi.

Livno 14. maja. M. — Naj „Novicam“ zopet nekoliko poročam o naši Bosni. Vreme imamo vedno jako slabo, le malo dni bilo je lepih in toplih. V pondeljek, 12. dne t. m., padel je pri jako močni in mrzli burji celi dan sneg, zato se zdaj bojimo slane, katera utegne pokončati vse lepe vrte, ki so jih naši vojaki pod vodstvom gosp. častnikov nasadili. Mnogo je videti takih vrtov ne le v Livnu, temveč po celi Bosni v selih, kjer avstrijski vojaki stanujejo in zasajajo vrte v poduk tukajšnjim prebivalcem, ki se teh vrtov nagledati ne morejo. Se ve, da je v našem polku le malo vrtnarjev, a vendar si pomagamo s temi, ki so v vrtnarstvu izurjeni tako, da vsaki dan v drugem vrtu vodi taka dela en vrtnar, delavcev se mu pa dodá, kolikor jih potrebuje. Hiše se tudi še vedno popravljajo in snažijo, kar so po našem zgledu tudi Srbi začeli. — Živinska kuga je v Markočevcu čisto nehala, prikazala se je pa v selu Guber, uro daleč od Livna. Da se dalje ne razširi proti Dalmaciji ali Livnu, se je omenjeno selo po vojaški straži popolno zaprlo. Omeniti pa moram, da ta bolezen ne bo iz teh krajev izginila, dokler se hlevi, v katere se goveja živina, čeravno malokedaj vganja, popolnem ne osnažijo in gnoj, katerega se mnogo v hlevih, še več pa pred hlevi, nahaja, ne zakoplje. — Cesta proti Dalmaciji je zagotovljena in nadjamo se, da se bode uže v malo tednih mnogo po njej vozilo, kedar se do Bogonje in Travnika zgotovi. Delavcev pri tej cesti je največ naših rojakov Kranjcev in Furlanov, tudi Dalmatini in Tržačanje se nahajajo, kateri so več mladih fantičev po 11 do 14 let starih sabo pripeljali. Ti otroci, ki niso za težka dela, gladni po Livnu postopajo slabo oblečeni in močno zanemarjeni. Naj bode toraj vsem starišem v poduk, da si taki otroci tukaj v Bosni ne morejo s pastirstvom ali na kak drug način, kakor na Kranjskem, kruha služiti. Zato naj jih ne pošiljajo le-sem, kjer brez zaslužka morajo glada poginiti.

Iz Gradca 17. maja. (*Priprav za nove volitve poslancev v državni zbor*) ne delajo naši ustavoverci samo le tajno ampak tudi javno. V „Gradcarci“ se je celó deželni glavar pl. Kaiserfeld, „Bleischlenmann“ in ustavak prve vrste, oglasil z okrožnico do županov svojega nekdanjega volilnega okraja Hardtberga (Kaiserfeld je bil do leta 1870. državni poslanec), v kateri jim poduke daje, kako naj se ustavoverska stranka za prihodnje volitve organizira, da bode zmaga njena. Mož mora čutiti, da tudi na nemškem Štajerju ne bodo ustavakom nove volitve tako gladko tekle kakor bi radi, zato se je spravil na noge in kar po vladni „Gradcarci“ volilcem svoje stranke poslal poduk, češ, da jih tudi volilci druzih okrajev zvedó in se nemudoma trdno organizirajo. Jedro njegovih podukov je ustanovitev enega centralnega volilnega odbora za vsak tak okraj, kjer več okrajev skupaj enega poslanca v državni zbor voli; v takem velikem okraji naj pa tudi vsak okraj, ki z unim skupaj voli, ustanovi svoj pododbor, ki stopi s centralnim odborom o vsem, kar se volitve tiče, v vedno dotiko. Le tako je mogoče, ubraniti razcep glasov, in se doseže to, da vsi okraji, kateri skupaj poslance volijo, vedó za tistega, ki naj se v dotičnem okraji za poslanca voli. Če je 4, 5 ali še več okrajev združenih, da volijo enega poslanca skupaj, morajo vsi pododbori vedeti, komú naj se glas dá v vsakem volilnem okraji, — to vse pa vodi ali komandira centralni odbor dotičnega okraja. V tem po Kaiserfeldovi okrožnici obstaja organizacija centralnih odborov in pa pododborov v vsakem glavnem volilnem okraji. Ti odbori naj štejejo več mož, pa vendar ne preveč, ki vodijo volilne zadeve. Tako je cela dežela prepreżena z volilnimi odbori tako, da več pododborov ima en centralni odbor za dotični volilni okraj. Vsi ti centralni odbori po deželi pa bodo, kar Kaiserfeld ne pové, imeli svojo glavo v Gradci, od kodar bodo tekla povelja na centralne odbore v deželo, od tod pa zopet poročila v Gradec nazaj. — Reči moremo, da je od pl. Kaiserfelda nesvetovana organizacija dobra in da jo ustavaki naši ne bodo samo le v nemškem delu naše dežele, temuč tudi na slovenskem Štajerji vpeljali, da bi mu svoje kandidate vrinili. Borba bo vsakako huda, kajti tega smo si gotovi, da tudi naši voditelji volitev bodo vse moči napeli, da priborijo slovenskim okrajem poslancev, ki bodo narod slovenski, njegove pravice in njegove potrebe zastopali v državnem zboru, da prihodnji zbor dobi ves drug obraz, kakor ga je imel zadnji nesrečni zbor, v katerem so komandantje bili ustavaki, ki so Avstrijo zakopali v dolgove, kmetijstvo in obrtništvo pogreznili v revščino, narodom slovanskim pa §. 19. temeljnih zakonov le kazali kot postavo, za katero — ni še narejen izvršilni ukaz! Radovedni smo le, kako se bodo sukali c. k. uradniki pri prihodnih volitvah in ali bodo besede, ki jih je o njih minister Taaffe govoril unidan v državnem zboru, vplivale na njihovo obnašanje pri volitvah. Dokler tega ne vidimo, ostanemo neverni Tomaži.

Iz Trsta 18. maja. — Dvakrat po grdem vremenu ovirana svečanost, ki so jo v proslavo sreberne poroke cesarjeve nameravali Slovenci tukajšnji in okolice tržaške napraviti pri sv. Ivanu poleg Trsta, izvršila se je velečastno, čeravno tudi ne popolnem brez Jupitera pluvia, 11. dne t. m. Zbralo se je slovanskega naroda na tisoče, katerega sta Nabergoj in Dolenec s svojima govoroma jako navdušila. Udeležil se je velikega narodnega tabora tudi ces. namestnik Pino s svojo soprogo, ki, z burnimi živio-klici sprejet, je pričujoče pozdravil s slovenskim ogovorom. — Lepa ta svečanost bila je zopet nov in sijajin protest proti tukajšnjim „progresistom“; vprašamo tedaj: ali pride vlada kedaj do spoznanja, da brez povzdignenja primorskih Slovencev in Hrvatov Avstrija ne bode imela nikakih simpatij tù, kjer zdaj veliko besedo imajo Talijani, neprijatelji

njeni? Baron Pino moral bi pač krepkejše postopati, kakor je postopal unidan pri volitvah novega mestnega oziroma deželnega zbora, nasproti neprestanim talijanskim demonstracijam, ki so iznova se pokazale pri novi volitvi župana tržaškega, kajti dr. Bazzoni je dr. Angeli-u tako podoben kakor jajce jajcu, a vendar slišimo — česar skoro ne moremo verjeti — da ga še vladni krogi zagovarjajo s tem, da pravijo: „da še ni nikoli pokazal progresovih rogov"!! Vsakako volitvi dr. Angeli-a in dr. Bazzoni-a za župana kažete, da ona od vladnih organov izvpita zmaga „Avstrijancev" v zadnjih volitvah mestnega zbora ni bila nič druzega, nego prilizljiv „švindel".

V Gorici 18. maja. — Pretekli ponedeljek je bil pri nas nesrečen dan: dva samomora smo imeli in ubil se je po nesreči en zidar padši sè strehe glavarstvenega poslopja na Travniku. Samomorca pa sta nek vojašk podčastnik in grof A—sov vrtnar v Podgori. — V torek 13. t. m. je obhajal tukajšnji pešpolk Hess 70letnico neke slavne svoje zmage blizo Dunaja (l. 1809). Kosarna je bila kaj lepo okinčana in 12. t. m. zvečer razsvitljena. — Včeraj je bil sijajen pogreb generala barona Scholl a, nekdanjega ministra za deželno brambo (o času Hohenwartovem). — Iz Trsta je prišel včeraj sem g. nadvojvoda Vilhelm ogledat artiljerijo. — Borba o mestnih volitvah je bila huda; stali ste nasproti dve stranki: dosedanja v starešinstvu vladajoča in pa „comitato economico" — kakor se imenuje — t. j. iz raznih elementov sestavljena stranka, katera hoče dosedanjim gospodarjem ojstro gledati na prste. V III. volitni skupščini 14. t. m. so z majhno večino zmagali municipalci, v II. skupščini pa (v petek) opozicijska stranka, toda je bila zarad tretjega starešine ožja volitev. Pojutranjem bode volila I. skupščina 4 starešine. — O volitvah v državni zbor ne gre še govoriti; govorimo tedaj o pripravah za volitve. „Sloga" je povabila svoje zaupnike po deželi, da naj bi ji naznanili, koga hočejo imeti za kandidata, da ga bode potlej društvo priporočalo. Po nebohodu bomo vedeli, kdo bo srečni „Slogin" kandidat; čez nekaj mesecev bomo tudi vedeli, kdo bo naš državni poslanec. Čudno se mi zdi, da sta se te dni „Isonzo" in „Soča" pobratila, kar se tiče sodbe o dosedanjem slovenskem goriškem poslancu na Dunaji. Še čudniša pa je „Isonzo-"va sodba o grof Coronini-u in sosebno o dr. Valussi-u. Poslanci italijanski v državni zbornici so hodili vsak svojo pot in vendar so vsi trije „Isonzo-u" všeč, celó tolikokrat v „Isonzo-u" napadeni „klerikalec" Valussi, privrženec „pravne" stranke. Prav tako, „Isonzo"! saj „tolerancija" je tudi eno liberalnih načel.

Iz spodnjega Zemona na Notranjskem 11. maja. — Morebiti še ni doživel noben cesar in kralj toliko in takovih slavnosti, kot jih je doživel naš presvitli vladar na Jurjevo. Pa saj tudi zarad svoje velikodušne radodarnosti zasluži, da smo tako slavili njegov spomin sreberne poroke. Mili Bog naj nam ga in njegovo celo družino ohrani še mnogo let! — Ne morem si kaj, da ne bi pri tej priliki omenil naše fantovske zastave z napisom „Živi Slovenija! Složimo se!" koja je imela čast iti pred velikanskim sprevodom šolske mladeži in drugim ljudstvom in je bila tudi pri sv. maši na prvem mestu. Na to smo mi zemonski fantje ponosni, da je bila naša velika zastava v toliki časti. Čitalnične veselice ne bom popisoval, ker so jo prečastiti naš gosp. J. Bilc v „Novicah" uže popisali obširno. Še to samo naj omenim, da smo imeli krasen večer. V predstavi „Krst pri Savici" so g. J. Miselj, g. Fr. Zaman, g. Tavčar in gospodičina Špelarjeva tako lepo svoje naloge izvršili, da smo se čudili; obuditelj čitalnice in pevovodja nas je razveselil sè svojim zborom mladih pevcev in tudi šolarjev, prečastiti gosp. katehet Žgur pa navdušil s krasnim govorom. Naj konečno še po svoji stari navadi vreme zatožim. Brez konca in kraja dež, burja, celó sneg. Danes 11. dne maja jako mete na „Suhem vrhu" in na „Katalani" v Kočanih, da je kakor o božiču. Po pravici se bojimo, da ne bomo imeli kaj živeti, ako bo tako naprej šlo kot zdaj. Cvetje vse bode mraz pojedel. Trta je tudi to hudo zimo jako pozebla. Tudi mnogo mladih in starih češp je posahnilo. H koncu pa še nekaj. Lani je bil častiti premski učitelj g. Rant obljubil, da bode skusil razne drevesne škodljivce opisati. Ker dozdaj tega ni storil, naj mi ne zameri, da ga opomnim njegovega dolgá po starem našem pregovoru, da „obljuba dolg dela." Posebno lani so sadnim mladim drevesom rivčkarji vse vrhe in mladike po trikrat odjedli, da so prav malo pognala. Škrljev.

Iz Vipave 17. maja. R. S. — Danes je umrl tukajšnji visoko čislani zdravnik g. Kolnik, mož preblagega srca, katerega bodo posebno revni bolniki milo pogrešali; umrl je v svojem poklicu; bil je namreč pri neki jako nevarni porodnici v Vrhpolji, ki je umrla, in ker je imel nekoliko ranjeno roko pri nevarnem opravilu, je to tudi njemu smrt provzročilo. Naj v miru počiva blagi starček!

Iz Ljubljane. — Za volitve poslancev na Kranjskem v državni zbor dunajski se je tù osnoval národni volilni odbor, ki stopi v javnost, brž ko bodo volitve razpisane. — Nek tukajšnji journalist, ki si kruhek služi s telegrami v dunajske časnike, slišal je nekaj o tem, pa nagloma po „Pressi" svetu oklical, da je narodni volilni odbor pri 1. seji sklenil, za — „17 okrajev kandidate" staviti. — Možek ne vé, da vsi kranjski volilni okraji volijo le — 8 poslancev.

— (*Mestni odbor*) je imel včeraj sejo, pri kateri so se vsled novih volitev na novo ustanovili dotični odseki. Kako neozirna je in ostane nemškutarija, pričale so zopet te volitve! Ne da bi se bila o teh malenkostnih volitvah nasprotna stranka pomenila z narodno, kdo naj se v ta, kdo v drug odsek voli, ne, kar dekretirala je odbornike po svoje: „sic volo, sic jubeo". Isto tako je nemškutarija po novi postavi izvolila v deželni šolski svèt gosp. Mahra za odbornika, v mestni pa gosp. Leskovica. Gosp. Jurčič se je v imenu narodnih odbornikov oglasil, da osobno nimajo nič zoper gosp. Mahra, al odločnega jim nasprotnika ne morejo oni poslati v deželni šolski svet. Kako pa bivši štacunar Leskovec postane šolski svétnik, to vedó pač le samo „die „Rathhaus-Götter". — Koncem te seje je dr. Kar. Bleiweis stavil do gosp. župana interpelacijo, ki je po pravici vzbudila veliko senzacijo. Nedavno so namreč iz mestne ubožnice v Karlovškem predmestji pripeljali v deželno bolnišnico dva možaka polna grdih ran in polna uší po životu; lastnega blata vsa nečedna sta smrdela uže od daleč; deloma uže mrtudna sta čez nekoliko dni v bolnišnici umrla. Tista „Barbara Ubrik", zarad katere so pred nekimi leti liberalni časniki tolikošen hrup gnali, bila je menda še „zgled telesne čednosti" proti tema dvema siromakoma. Dr. Bleiweis, ki ju je na svoj oddelek v bolnišnici dobil, vprašal je tedaj danes gosp. župana: kako da se ne izpolnuje odločni sklep mestnega odbora, po katerem imate v mestni ubožnici tudi sobi za bolne moške in ženske biti? in ali je gosp. župana volja, preiskati, kdo je te grozne nemarnosti kriv? Gosp. župan je obljubil odgovor.

— (*Licitacija muriških goved*) se je — kakor so uže „Novice" naznanile, v soboto živahno vršila vpričo predsednika kmetijske družbe, nekaterih odbornikov in vladnega zastopnika. Gosp. odborniku Seunigu se je posrečilo lepega blagá (4 telic in 7 juncev) z denar-

jem državne subvencije na Štajarskem nakupiti, ki se je za polovico kupnine na dražbo postavilo, za nekatera živinčeta so se licitanti zeló rukali. Telice so prišle: v Črnuče, na grad Črni potok, v Poljane nad Loko in na grad Tarične vasi, — junci pa, med temi 5 take starosti, da so koj za pleme pripravni, so prišli: v Borovnico, Gorenjo Vas pri Ribnici, Brdo pri Podpeči, Črnuče poleg Ljubljane, na grad Tarnični vasi na Notranjskem; z junčekoma kupljenima za Košane in Trojane bo treba še četrt leta čakati, da dorasteta.

— (*Darila.*) „Matica" naša in „Narodna šola" prejmite vsaka po 100 gold. daríla od banke „Slavije" v Pragi po sklepu njenega občnega zbora 15. dne t. m. Hvala za ta dar gre v prvi vrsti gosp. Ivanu Hribarju, glavnemu zastopniku banke „Slavije", ki je občnemu zboru nasvetoval navedeno obdarovanje. — Še neke druge darove imamo tudi v Ljubljano pričakovati in to iz Gradca od ondašnje vzajemne požarne asekurance, katera bode 4. dne junija obhajala 50letnico svojega obstanka, in 25.000 gold. iz reservinega zaklada razdelila v dobrotne namene. Tako dobijo škofje v Gradcu, Celovcu, Mariboru in Ljubljani 1000 gold., da jih razdelijo ubogim, — mestna ubožnica v Gradcu dobí 900 gold., v Celovcu 200 gold., v Ljubljani 200 gold., v Mariboru 100 gold. Razen teh in še druzih darov se napravi ustanova (Stiftung) s 4000 gold. v podporo takim požarnim stražnikom na Štajarskem, Koroškem in Kranjskem, katerim se je, ko so pomagali gasiti, kaka nesreča pripetila. Prav tako!

— (*Hranilnica in dekliška sirotišnica*) ste tudi prav lepo praznovali sreberno poroko Nju veličanstev. Zlasti vesel pa je bil 24. april za uboge deklice v sirotišnici, katere je obiskala priljudna in za uboge jako skrbna gospá soproga c. k. deželnega predsednika viteza Kalline. Deklice in usmiljene sestre so pri njenem prihodu zapele cesarsko pesem, in neka deklica jo je pozdravila še s prav lepim in prisrčnim nagovorom. Preblaga gospá se je s usmiljenimi sestrami in deklicami prav prijazno razgovarjala in deklicam podarila dnevu primernih darov, ki jih bodo še pozneje spominjali na slovesnost 24. aprila.

— Vrednika „Slovenca" gosp. Haderlapa, ki je bil zarad članka „Dela nam dajte!" tožen, so porotniki 15. dne t. m. v tajni obravnavi enoglasno nekrivega spoznali. Izvrstni zagovornik mu je bil dr. Zarnik.

— (*Zavarovanje zoper škodo po toči.*) Kakor se zavaruje hiša in pohištev, senó in žito zoper škodo po ognji, tako je tudi moči zoper škodo po toči zavarovati poljske pridelke, ki so še v zemlji. Gorate dežele, kakor naše slovenske, posebno veliko trpé po toči in zavarovalna društva v tacih deželah slabe kupčije delajo. Zato so tudi vsa ta društva zavarovanje zoper škodo po toči pri nas počasi opustila. V Požunu na Ogerskem pa se je vlani ustanovilo novo tako društvo, katero se pečá edino samo z zavarovanjem zoper škodo po toči in je osnovano po načelih vzajemnosti (Wechselseitigkeit). To društvo, ki se imenuje „prvo ogersko zoper škodo po toči zavarujoče društvo-zadruga", naše dežele ni izključilo iz svojega delokroga, ampak — kakor je naznanjal „Oglasnik" ene zadnjih številk „Novic" — naredilo je za Kranjsko in Koroško poseben glavni zastop v Ljubljani in za svojega zastopnika v teh deželah postavilo častitega gosp. Petra Grasselija. — Ker je dobrota zavarovanja zoper škodo po toči skoro neznana, opozorujemo naše kmetovalce na gori navedeno društvo in njegov zastop za naše kraje in to tem več letos, ko se vreme tako čudno kaže, da se je po pravici bati hudih ur. Da pa bode gospodarjem zavarovanje olajšano, se nastavljajo, kakor slišimo, zastopniki povsodi po deželi. Za gorenjsko stran, posebno za kranjski in radoljiški okraj, je prejel zastopništvo gosp. Edvard Poúr, gozdni cenitelj v Kranji, pri katerem je, kakor pri glavnem zastopniku v Ljubljani gosp. Grasseliju, dobiti potrebnih razjasnil.

— (*Prve češnje*), se ve da še komaj zrele, smo iz Gorice v Ljubljano dobili 19. dne t. m. po 4 za en sold.

☞ **Na prodaj** je junec muriškega plemena, 3 leta star, ki ga je lani meseca oktobra družba kmetijska kot najlepše živinče prodala, pa je zdaj pripraven le za kraje, kjer imajo veče krave. Kdor ga želí kupiti, naj se oprne do gosp. Jož. Vode-ta v ljubljanski hiralnici (Siechenhaus).

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — No, hvala Bogu! znebili smo se državnega zbora, za katerem ne bo nobena živa duša sólz prelivala. Govor presv. cesarja, s katerim je v soboto državni zbor po preteku 6letne dobe razpustil, je vseskozi hladán in brez onih nemško-ustavovernih fraz, ki so enake izjave prejšnjih ministrov označevale.

— Deželnim vladam so se neki uže dali ukazi, priprave delati za to, da se nove volitve morejo pričeti brž julija meseca. Pozor tedaj rodoljubi po vseh okrajnah slovenskih!

— Novi državni zbor se ima zadnji čas pričeti sred septembra meseca. Radovedno čaka ves svet, ali pridejo v novi državni zbor tudi Čehi.

— Darovi preblagega našega cesarja o priliki sreberne poroke znašajo 610. 000 gold. Slava tacemu vladarju!

— Pogodba (konvencija), katero je sklenil Andrassy, ki ne more zagrizenega Magjara zatajiti, je za Avstrijo tako sramotna, da se je celó v gospôski zbornici, ko se je zvedela ta pogodba, huda opozicija vzdignila zoper Andrassya. V seji 13. maja je govoril grof Widman-Sedlnitzky tako-le: „V zadnjih mesecih smo doživeli žalostne skušnje. Jeden kamen za drugim je padal s poslopja, katero se je sezidalo si pri dejanski udeležitvi v orijentnem vprašanju; naša pričakovanja so se bolj in bolj manjšala, in ako še prištevam osupljivi vtis, kateri je naredila danes objavljena konvencija s Turško, potem moram reči, da uže oni, ki so vnanjo politiko podpirali, niso v prijetnem stanu. Pomisliti se mora namreč, koliko veliko žrtev denarnih in človeških je stalo, da bi se dospel tak izid, ki more, to upam jaz, vsaj enkrat postati ugoden. Ali vera gine, in bati se je, da se bode staro izkustvo uresničilo, da kar je meč dobro naredil, bode peró pokvarilo." — S temi besedami je grof Widman javno izrekel svojo nezaupnico vnanji politiki grofa Andrassy-a. — In kako bi je ne, kajti Andrassyeva pogodba priznava turškega sultana kot gospodarja v Bosni in Hercegovini, — da dobodo Turki kanone in puške, ki so jih jim naši hrabri vojaki po izgubi 5 do 6000 umrlih in padlih tovarišev v boji odvzeli, — javno se bode molilo v Bosni tudi za sultana, da turške zastave smejo v Bosni poleg naših vihrati!

Črna gora. — Črnogorci so 11. dan t. m. slovesno izročili Spizo avstrijski vladi. Zastopnik črnogorske vlade je v svojem govoru ljudstvo opomnil, naj zvesti bodo novemu vladarju Franc-Josipu I. in pokorni njegovim gosposkam. Z živahnimi živio-klici se je potem okrajna Spiska predala Avstriji.

Odgovorni vrednik: **Alojzi Majer.** — Tisk in založba: **Jožef Blaznikovih naslednikov** v Ljubljani.